

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Α΄ Λυκείου

Τίτλος:

«Το... ενυδρείο του εκπαιδευτικού διαλόγου»

Συγγραφή: ΠΟΛΥΞΕΝΗ ΜΠΙΛΛΑ

Εφαρμογή: ΑΘΗΝΑ ΨΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2015

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι .Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας: Δημήτρης Κουτσογιάννης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Το... ενυδρείο του εκπαιδευτικού διαλόγου

Εφαρμογή σεναρίου

Αθηνά Ψαροπούλου

Δημιουργία σεναρίου

Πολυξένη Μπίλλα

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Α΄ Λυκείου

Σχολική μονάδα

5ο Γενικό Λύκειο Βύρωνα

Χρονολογία

Από 04-12-2014 έως 11-12-2014

Διδακτική/θεματική ενότητα

«Έκφραση-Έκθεση», τεύχος Α΄, Γενικό Λύκειο, ενότητα «Ο λόγος» - «Π. Διάλογος.

1. Διάλογος. Η σχέση του λόγου με το σώμα, το χρόνο και το χώρο» - 2.

Προϋποθέσεις για την επιτυχία ενός διαλόγου / μιας συνομιλίας», σσ. 110-112.

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

4 διδακτικές ώρες

Χώρος

Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: εργαστήριο πληροφορικής.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Κατά την εφαρμογή του σεναρίου ήταν σημαντικό ότι υπήρχε στο σχολείο διαθέσιμο Εργαστήριο Πληροφορικής με σταθμούς εργασίας που διέθεταν σύνδεση στο διαδίκτυο (εκεί πραγματοποιήθηκαν και οι τρεις φάσεις διδασκαλίας). Η προηγούμενη εξοικείωση των μαθητών με τη χρήση λογισμικών γενικής χρήσης (όπως είναι ο επεξεργαστής κειμένου Word και το πρόγραμμα ανάγνωσης και τροποποίησης αρχείων pdf 'xournal', στο οποίο κράτησαν σημειώσεις), την περιήγηση στο διαδίκτυο και την ομαδοκεντρική διδασκαλία βοήθησε, επίσης, σημαντικά στην απρόσκοπτη εφαρμογή του σεναρίου. Παρόλο που οι μαθητές εφάρμοσαν για πρώτη φορά την τεχνική «Fishbowl» ή «ενυδρείο» ή «μέσα κύκλος - έξω κύκλος», δημιούργησαν χωρίς κανένα πρόβλημα τις απαιτούμενες ομάδες συζήτησης, τον εσωτερικό και τον εξωτερικό κύκλο. Η προϋπόθεση που έθετε το σενάριο για τον εκπαιδευτικό, να είναι εξοικειωμένος με την παραπάνω τεχνική, ικανοποιήθηκε κατά την εφαρμογή.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Πολυξένη Μπίλλα, Το... ενυδρείο του εκπαιδευτικού διαλόγου, Νεοελληνική Γλώσσα Α' Λυκείου, 2014.

Το σενάριο αντλεί

—

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αξιοποιήθηκε ο διττός στόχος του προτεινόμενου σεναρίου, η διερεύνηση της σημασίας του εκπαιδευτικού διαλόγου και ο προσδιορισμός των προϋποθέσεων ενός επικοινωνιακού διαλόγου. Οι μαθητές, αφού συνεργάστηκαν σε ομάδες και μελέτησαν το προτεινόμενο κειμενικό υλικό, κρατώντας σημειώσεις, απάντησαν στις ερωτήσεις των προτεινόμενων φύλλων εργασίας (που είχαν ελαφρώς τροποποιηθεί) στην πρώτη φάση (1^ο δίωρο), συμμετείχαν σε ομάδες συζήτησης που ακολούθησαν την τεχνική του «ενυδρείου», ανταλλάσσοντας απόψεις για τη σημασία του εναλλακτικού τρόπου διδασκαλίας και της αμφισβήτησης κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας και παρατηρώντας το κλίμα της συζήτησης στη δεύτερη φάση (3^η διδακτική ώρα) και, τέλος, προσδιόρισαν, σε επίπεδο ολομέλειας, στην τρίτη φάση (4^η διδακτική ώρα), τους παράγοντες που εξασφαλίζουν ένα γόνιμο διάλογο αλλά και τη σημασία του για το άτομο και την κοινωνία.

Κατά την εφαρμογή του σεναρίου, οι μαθητές εξασκήθηκαν στην κατανόηση κειμένων από την Τράπεζα Θεμάτων, στην παραγωγή γραπτού λόγου σε επίπεδο παραγράφου, στην παρακολούθηση, κατανόηση και παραγωγή προφορικού λόγου μέσα σ' ένα πλαίσιο συζήτησης, ενώ παράλληλα εντάχθηκαν αρμονικά οι ΤΠΕ, η ομαδοσυνεργατικότητα και η βιωματικότητα στη διδακτική διαδικασία.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Κατά την εφαρμογή του σεναρίου αξιοποιήθηκε η ομαδοκεντρική διδασκαλία σ' ένα περιβάλλον «διαμαθητικής αλληλεπίδρασης», όπως όριζε το θεωρητικό πλαίσιο του προτεινόμενου σεναρίου, όπου οι μαθητές συμμετείχαν σε συζήτηση, ανταλλάσσοντας απόψεις, επέλυσαν προβλήματα, προσπάθησαν να πείσουν και να πειστούν στο πλαίσιο ενός διαλόγου που δεν είχε τη μορφή του παραδοσιακού

σχολικού λόγου. Η οικοδόμηση της νέας γνώσης πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της ομάδας και ανακατασκευάστηκε στο επίπεδο της ολομέλειας. Έτσι, οι μαθητές όχι μόνο ενημερώθηκαν και προβληματίστηκαν, αλλά και βίωσαν τη νέα γνώση, τη σημασία δηλαδή του εποικοδομητικού διαλόγου καθώς και τις προϋποθέσεις της υλοποίησής του, αξιοποιώντας το σχήμα συζήτησης του «ενυδρείου». Με αυτό τον τρόπο, η γνωστική-διανοητική και συναισθηματική ανάπτυξη των μαθητών μέσω της βιωματικής προσέγγισης βρίσκεται σε γόνιμη αλληλεπίδραση με την ολιστική προσέγγιση του γλωσσικού μαθήματος, επιτρέποντας στους μαθητές να κατανοήσουν τους γλωσσικούς μηχανισμούς μέσα από την ενεργό συμμετοχή τους σε γλωσσικές και επικοινωνιακές πρακτικές (Κουτσογιάννης 2014).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Βασικό ζητούμενο του συγκεκριμένου σεναρίου είναι να οδηγήσει τους μαθητές, μέσω μιας βιωματικής και διερευνητικής προσέγγισης, στη διατύπωση προβληματισμών και συμπερασμάτων για τη σημασία του εκπαιδευτικού διαλόγου και του διαλόγου εν γένει καθώς και για τις προϋποθέσεις της εποικοδομητικής εφαρμογής του, αλλά και στη διαμόρφωση θετικής στάσης απέναντι στον διάλογο, στην απόκτηση αξιών (όπως είναι ο σεβασμός, η ανεκτικότητα, η ειλικρίνεια, η έλλειψη εριστικού πνεύματος, φανατισμού και εγωισμού) και δημοκρατικής και φιλελεύθερης κοσμοθεωρίας και στάσης ζωής. Συγκεκριμένα, κατά την εφαρμογή του σεναρίου οι μαθητές κλήθηκαν:

- να αντλήσουν πληροφορίες από κείμενα και να προβληματιστούν σχετικά με τους τύπους συζήτησης που αναπτύσσονται στην τάξη·
- να εξαγάγουν και να διατυπώσουν γραπτά και προφορικά τα συμπεράσματά τους για τη σημασία του εκπαιδευτικού διαλόγου στο πλαίσιο της ομαδοκεντρικής διδασκαλίας·

- να καλλιεργήσουν συνεργατικές δεξιότητες·
- να ασκηθούν στην προσεκτική ακρόαση των απόψεων των συμμαθητών τους·
- να παρατηρήσουν τις συνθήκες διεξαγωγής μιας συζήτησης και να προσδιορίσουν τους παράγοντες που καθορίζουν την αποτελεσματικότητά της·
- να διεξαγάγουν οι ίδιοι έναν γόνιμο διάλογο με ορισμένο θέμα, διατυπώνοντας τους προβληματισμούς τους.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου σεναρίου οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή με επιστημονικά κείμενα και να παρακολουθήσουν το περιεχόμενό τους.

Ειδικότερα, επιδιώχθηκε:

- να ασκηθούν στην ανάγνωση επιστημονικών κειμένων και στην κατανόηση της επιχειρηματολογίας τους, υπογραμμίζοντας τα βασικά της σημεία·
- να ασκηθούν στην παραγωγή γραπτού λόγου σε επίπεδο παραγράφου, αποκωδικοποιώντας τα μηνύματα των κειμένων που διάβασαν·
- να ασκηθούν στην παραγωγή προφορικού λόγου στο πλαίσιο μιας ανοιχτής συζήτησης (με τη μορφή του «ενυδρείου») αλλά και στο επίπεδο της ολομέλειας, διατυπώνοντας προβληματισμούς και συμπεράσματα·
- να παραγάγουν γραπτό λόγο (άρθρο), διατυπώνοντας επιχειρήματα, κρίσεις και συμπεράσματα με βάση την όλη διαδικασία στην οποία συμμετείχαν.

Γραμματισμοί

Με βάση την παιδαγωγική των γραμματισμών, επιδιώχθηκε σε επίπεδο εφαρμογής οι μαθητές:

- να ασκηθούν στην ανάγνωση και κατανόηση κειμένου (γλωσσικός-κλασικός γραμματισμός)·

- να ασκηθούν στην παραγωγή γραπτού λόγου (γλωσσικός-κλασικός γραμματισμός).
- να ασκηθούν στην παραγωγή προφορικού λόγου στο πλαίσιο ανοιχτής συζήτησης (προφορικός-γλωσσικός γραμματισμός).
- να διατυπώσουν τις απόψεις και τα συμπεράσματά τους για τη σημασία του διαλόγου και τις προϋποθέσεις της επικοινωνιακής εφαρμογής του (κριτικός γραμματισμός).
- να αξιοποιήσουν τη διαμαθητική αλληλεπίδραση ως μέσο καλλιέργειας της συνεργατικότητας (κοινωνικός γραμματισμός).
- να ασκηθούν στην εξεύρεση και επεξεργασία διαδικτυακών πηγών και την ανασύνθεση της πληροφορίας στα δικά τους κείμενα (νέοι γραμματισμοί).
- να ασκηθούν στην αξιοποίηση λογισμικών γενικής χρήσης, όπως ο επεξεργαστής κειμένου και το πρόγραμμα ανάγνωσης κειμένου (νέοι γραμματισμοί).

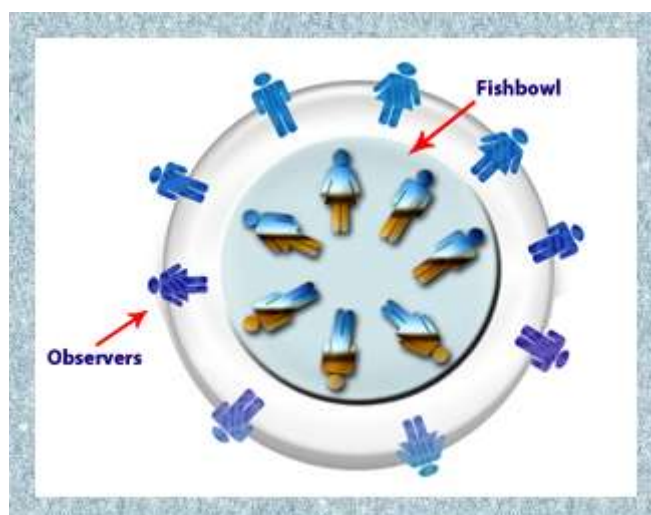
Διδακτικές πρακτικές

Οι διδακτικές πρακτικές που προτείνονται από τη συντάκτρια του σεναρίου αξιοποιούν σχήματα διαμαθητικής συνεργασίας στο πλαίσιο της ομαδοκεντρικής διδασκαλίας. Κατά την πρώτη φάση, οι ομάδες των μαθητών μελέτησαν κειμενικό υλικό και συνέθεσαν κείμενα, τα οποία αξιοποίησαν στην ανοιχτή συζήτηση που ακολούθησε. Κατά τη δεύτερη φάση, αξιοποιήθηκε η συμμετοχική τεχνική του «ενυδρείου» (Fishbowl, βλ. ενδεικτικά Παυλίδου 2013: 43). Οι μαθητές χωρίστηκαν σε δύο ομάδες (με βάση το κείμενο που είχαν διαβάσει), σχηματίζοντας δύο ομόκεντρους κύκλους. Στον εσωτερικό κύκλο οι μαθητές συζήτησαν με τη βοήθεια συντονιστή (του εκπαιδευτικού). Οι μαθητές του εξωτερικού κύκλου δεν συμμετείχαν, αλλά παρατηρούσαν τους συμμαθητές τους, μαθαίνοντας μέσα από τη συζήτηση που εκείνοι έκαναν στον εσωτερικό κύκλο και κρατώντας σημειώσεις για το κλίμα και τη διεξαγωγή της συζήτησης (βλ. Εικόνα 1). Οι ρόλοι στη συνέχεια

εναλλάχθηκαν, ενώ σε επίπεδο ολομέλειας (τρίτη φάση της διδακτικής πρότασης) οι μαθητές διατύπωσαν τα συμπεράσματά τους και αξιολόγησαν την όλη εμπειρία. Έτσι, οι μαθητές ενεπλέχθησαν ενεργά, ανέλαβαν πρωτοβουλίες, συνεργάστηκαν, αλληλεπίδρασαν, ασκήθηκαν στην ενεργητική ακρόαση και αυτενέργησαν εκφέροντας λόγο.

Εικόνα 1: Το σχήμα της τεχνικής «Fishbowl»

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφόρμηση για την εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου αποτέλεσε ο προβληματισμός για τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του παραδοσιακού και του εναλλακτικού τρόπου διδασκαλίας, που αποτελεί και έναν από τους βασικούς του άξονες, καθώς αυτό είναι το θέμα των προς μελέτη κειμένων που αντλούνται από την Τράπεζα Θεμάτων. Από τα κείμενα αυτά, άλλωστε, αφορμάται και η συζήτηση των μαθητών, για να επεκταθεί στη συνέχεια, με βάση και τις επισημάνσεις τους, στις προϋποθέσεις και τη σημασία του γόνιμου διαλόγου, που όχι μόνο εντάσσεται στη διδακτέα ύλη του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας της Α΄ Λυκείου αλλά και

αποτελεί βασικό παράγοντα για τη διαμόρφωση των πεποιθήσεων, των αξιών, της στάσης ζωής και της κοσμοθεωρίας των μαθητών.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο, όπως αναφέρει η συντάκτριά του, συνδέεται με την ύλη του σχολικού εγχειριδίου της «Έκφρασης-Έκθεσης» για την Α΄ Λυκείου και συγκεκριμένα με την ενότητα «Ο λόγος» - «Π. Διάλογος. 1. Διάλογος. Η σχέση του λόγου με το σώμα, το χρόνο και το χώρο» - 2. Προϋποθέσεις για την επιτυχία ενός διαλόγου / μιας συνομιλίας», σσ. 110-112. Επίσης, ανταποκρίνεται στο βασικό σκοπό του Π. Σ. της Νεοελληνικής Γλώσσας για την ίδια τάξη, που είναι «η ενδυνάμωση του γλωσσικού γραμματισμού [...] σε μια κατεύθυνση περισσότερο κοινωνιοκεντρική» (Π. Σ. 2011: 21052) όπως και στον αξιακό στόχο του δημοκρατικού χειρισμού του λόγου με σεβασμό προς τις απόψεις των άλλων (Π. Σ. 2011: 21053), αλλά και εστιάζει σε πρακτικές κατά τις οποίες «οι μαθητές και οι μαθήτριες δεν καλούνται απλώς να μάθουν μια “νέα ύλη”, αλλά τους ζητείται να είναι πρωταγωνιστές και πρωταγωνίστριες στη διερεύνηση ποικίλων κοινωνικών, πολιτισμικών, γλωσσικών κ.λπ. ζητημάτων και προβλημάτων» (Π. Σ. 2011: 21055).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι ΤΠΕ αξιοποιούνται ως μέσο πρακτικής γραμματισμού. Οι μαθητές αναζητούν και επεξεργάζονται διαδικτυακό κειμενικό υλικό, κρατώντας σημειώσεις και αξιοποιούν τον επεξεργαστή κειμένου, για να ανασυνθέσουν τις πληροφορίες και να παραγάγουν δικό τους λόγο, αναδιαμορφώνοντας τα κείμενά τους με βάση τη διαπραγμάτευση των ιδεών που αναπτύσσεται στο πλαίσιο της ομάδας. Οι μαθητές, χρησιμοποιώντας τις ΤΠΕ σε ομαδικό επίπεδο ως μεταγνωστικό εργαλείο και λειτουργώντας ως συν-αναγνώστες και συν-συγγραφείς, αναπτύσσουν μια «διερευνητική συνομιλία» μέσω της οποίας καταλήγουν «κατόπιν κριτικής αξιολόγησης» στην «παραγωγή νέας ομαδικής γνώσης που βασίζεται στη λογική τεκμηρίωση και μπορεί να τεθεί ανά πάσα στιγμή υπό κριτική διαπραγμάτευση» (Παυλίδου 2013: 18).

Κείμενα

Κατά την εφαρμογή του σεναρίου αξιοποιήθηκαν τα ακόλουθα κείμενα, σύμφωνα με την πρόταση της συντάκτριας:

[Τράπεζα Θεμάτων για τη Νέα Ελληνική Γλώσσα Α' Ημερήσιου Γενικού Λυκείου \(2014-15\)](#) [08.01.2015]:

- Γ. Μπασλής, «[Ο διάλογος και οι ομαδικές δραστηριότητες στην τάξη]», *Εισαγωγή στη διδασκαλία της γλώσσας. Μια σύγχρονη ολιστική και επικοινωνιακή προσέγγιση*. Αθήνα: Νεφέλη, 2006, σσ. 128-129 (διασκευή). [Θέματα 5538, 5544, 5548, 5552].
- Ν. Τσιτσανούδη-Μαλλίδη, «Μετασχηματίζοντας δημιουργικά την αμφισβήτηση...», *Γλώσσα και σύγχρονη (πρωτο)σχολική εκπαίδευση: Επίκαιρες προκλήσεις και προοπτικές*. Αθήνα: Gutenberg, 2013, σσ. 120-168 (διασκευή). [Θέματα 6606, 6609, 6611].

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1^η φάση (1^η και 2^η διδακτική ώρα – Εργαστήριο Πληροφορικής)

Πριν από την έναρξη της φάσης αυτής, είχε ελεγχθεί, όπως όριζε το σενάριο που εφαρμόστηκε, η σύνδεση όλων των σταθμών εργασίας στο διαδίκτυο και είχαν αποθηκευτεί σε αυτούς τα φύλλα εργασίας με τα οποία δούλεψαν οι ομάδες. Είχαν, επίσης, αποθηκευτεί και σε φορητή συσκευή αποθήκευσης (USB) τα κείμενα τα οποία μελέτησαν οι μαθητές, για την περίπτωση που κάποιοι από αυτούς αντιμετωπίσουν πρόβλημα στο άνοιγμα των ηλεκτρονικών αρχείων, κάτι που τελικά δεν χρειάστηκε να γίνει, καθώς οι μαθητές άνοιξαν και αποθήκευσαν χωρίς προβλήματα τα ηλεκτρονικά αρχεία από το διαδίκτυο.

Έτσι, την Πέμπτη 4-12-2014, την 6^η και 7^η διδακτική ώρα υλοποιήθηκε το 1^ο δίωρο της εφαρμογής του σεναρίου στο Εργαστήριο Πληροφορικής του σχολείου. Αφού οι μαθητές προσήλθαν στο χώρο του εργαστηρίου, χωρίστηκαν σε έξι ομάδες τεσσάρων μαθητών και η κάθε ομάδα κάθισε μπροστά σε ένα σταθμό εργασίας. Δεν

τους ζήτησα να χωριστούν σε υποομάδες, όπως όριζε το σενάριο, γιατί το Εργαστήριο Πληροφορικής του σχολείου δεν διαθέτει περισσότερους από οκτώ ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Οι μαθητές αυτοοργανώθηκαν στο πλαίσιο της ομάδας τους και ανέλαβαν συγκεκριμένους ρόλους ο καθένας (του συντονιστή, του αναγνώστη, του γραμματέα, του εκπροσώπου). Αφού ενημερώθηκαν για την αποστολή τους, (ότι δηλαδή πρέπει η κάθε ομάδα να μελετήσει ένα κείμενο για τον εκπαιδευτικό διάλογο, το οποίο θα αναζητήσει στην Τράπεζα Θεμάτων, κρατώντας σημειώσεις ηλεκτρονικά και απαντώντας στις ερωτήσεις του Φύλλου Εργασίας που θα βρει αποθηκευμένο στο σταθμό εργασίας της, ώστε να μπορέσει να το αξιοποιήσει στη συζήτηση με το ίδιο θέμα που θα γίνει το επόμενο δίωρο), ενεργοποίησαν τους υπολογιστές τους και άνοιξαν από την επιφάνεια εργασίας το αρχείο με το φύλλο εργασίας της κάθε ομάδας.

Οι ομάδες Α, Γ και Ε αναζήτησαν από την Τράπεζα Θεμάτων το θέμα με αριθμό 5538 (που περιέχει το διασκευασμένο κείμενο του [Γ. Μπασλή](#), [Ο διάλογος και οι ομαδικές δραστηριότητες στην τάξη]), το κατέβασαν με την επιλογή «λήψη αρχείου» και το άνοιξαν με το πρόγραμμα xournal. Πρόκειται για ελεύθερο λογισμικό ανοιχτού κώδικα, που παρέχει τη δυνατότητα ανάγνωσης αρχείων pdf και προσθήκης σημειώσεων σε αυτά, σε περιβάλλον Ubuntu Linux. Ακολουθώντας τις οδηγίες του φύλλου εργασίας της, η [Ομάδα Α](#) δημιούργησε στην επιφάνεια εργασίας έναν φάκελο, στον οποίο έδωσε τον τίτλο «Φύλλο Εργασίας 1Α» και αποθήκευσε σε αυτόν το θέμα 5538 της Τράπεζας Θεμάτων (το ίδιο έκαναν και οι ομάδες Γ και Ε, δίνοντας στον φάκελό τους τον τίτλο «Φύλλο Εργασίας 1Γ» και «Φύλλο Εργασίας 1Ε» αντίστοιχα). Η ομάδα Α μελέτησε το διασκευασμένο κείμενο του [Γ. Μπασλή](#) και ασχολήθηκε με τη διαδικασία επικοινωνίας εκπαιδευτικού-μαθητή στην τάξη, υπογραμμίζοντας τις απόψεις του συντάκτη για τον τυπικό-παραδοσιακό αλλά και για τον εναλλακτικό-σύγχρονο τρόπο επικοινωνίας στην τάξη (βλ. τεκμήρια, Φύλλο Εργασίας 1Α, Ομάδα Α). Στη συνέχεια, της ζητήθηκε να προσδιορίσει σε μια παράγραφο 60-80 περίπου λέξεων τον τυπικό τρόπο εκπαιδευτικής επικοινωνίας και

να καταγράψει τα μειονεκτήματά του. Η ομάδα, αν και δεν προσδιόρισε τον τυπικό τρόπο, κατέγραψε ικανοποιητικά, αν παραβλέψουμε κάποιες ορθογραφικές αστοχίες, τα μειονεκτήματά του. Τέλος, ανέπτυξε επαρκώς, αν και δεν απέφυγε εκφραστικές αστοχίες, σε μια παράγραφο 70 περίπου λέξεων τη θέση του συντάκτη του κειμένου για τον εναλλακτικό τρόπο επικοινωνίας στην τάξη. Πρέπει να σημειωθεί ότι η συγκεκριμένη ομάδα αντιμετώπισε πρόβλημα, όταν επιχείρησε να αποθηκεύσει το φύλλο εργασίας της (το αρχείο έμοιαζε μπλοκαρισμένο και ο υπολογιστής δεν ανταποκρινόταν σε καμιά εντολή). Τελικά, το πρόβλημα επιλύθηκε από την καθηγήτρια πληροφορικής και υποδιευθύντρια του σχολείου. Παρά το χρόνο που έχασε λόγω του τεχνικού αυτού προβλήματος, η ομάδα Α κατάφερε να ολοκληρώσει έγκαιρα το φύλλο εργασίας της (οι μαθητές δικαιολογήθηκαν ότι εξαιτίας αυτής της έλλειψης χρόνου δεν πρόλαβαν να τονίσουν τις λέξεις των δύο παραγράφων τους), να το αποθηκεύσει και να το σύρει στον φάκελο που είχε δημιουργήσει (βλ. τεκμήρια, Φύλλο Εργασίας 1Α, 1^ο Φύλλο Εργασίας Ομάδα Α). Η Ομάδα Γ διερεύνησε τον ομαδοσυνεργατικό τρόπο εργασίας στην τάξη και τη σημασία των ομαδικών δραστηριοτήτων, κρατώντας σημειώσεις στο διασκευασμένο κείμενο του Γ. Μπασλή (βλ. τεκμήρια, Φύλλο Εργασίας 1Γ, ΟΜΑΔΑ Γ). Στη συνέχεια, έγραψε μία παράγραφο 80 περίπου λέξεων, στην οποία τεκμηρίωσε ικανοποιητικά τη σημασία των ομαδικών δραστηριοτήτων στην καλλιέργεια κουλτούρας συνεργασίας ως κοινωνικής δεξιότητας. Τέλος, ανέπτυξε επαρκώς σε μια δεύτερη παράγραφο 80 περίπου λέξεων τη βασική προϋπόθεση του συνεργατικού διαλόγου, όπως αυτή αναφέρεται από τον συντάκτη του κειμένου που μελέτησε. Η ομάδα ολοκλήρωσε έγκαιρα το φύλλο εργασίας της, το αποθήκευσε και το έσυρε στον φάκελο που είχε δημιουργήσει στην επιφάνεια εργασίας (βλ. τεκμήρια, Φύλλο Εργασίας 1Γ, 1^ο Φύλλο Εργασίας Ομάδα Γ). Η Ομάδα Ε εστίασε την προσοχή της στην οπτική του Γ. Μπασλή. Συγκεκριμένα, κράτησε σημειώσεις, υπογραμμίζοντας τις θέσεις του για τον τυπικό τρόπο επικοινωνίας και τα πλεονεκτήματα των ομαδικών δραστηριοτήτων στην τάξη (βλ. τεκμήρια, Φύλλο Εργασίας 1Ε, ομάδα 1Ε). Έπειτα, ανέπτυξε, χωρίς

να αποφύγει κάποιες συντακτικές αστοχίες, σε μια παράγραφο 70 περίπου λέξεων, τα πλεονεκτήματα του τυπικού τρόπου επικοινωνίας και τέλος, σε μια δεύτερη παράγραφο 70 περίπου λέξεων αναφέρθηκε στα μειονεκτήματα του ομαδικού τρόπου εργασίας στην τάξη, κάνοντας λόγο όμως για τη λανθασμένη εφαρμογή του ομαδικού τρόπου εργασίας. Η ομάδα ολοκλήρωσε έγκαιρα το φύλλο εργασίας της, το αποθήκευσε και το έσυρε στον φάκελο που είχε δημιουργήσει στην επιφάνεια εργασίας (βλ. τεκμήρια, Φύλλο Εργασίας 1Ε, 1^ο Φύλλο Εργασίας Ομάδα Ε).

Οι άλλες τρεις ομάδες (οι ομάδες Β, Δ, ΣΤ) μελέτησαν το διασκευασμένο κείμενο της [Ν. Τσιτσανούδη-Μαλλίδη](#) «Μετασχηματίζοντας δημιουργικά την αμφισβήτηση...». Αφού αναζήτησαν από την Τράπεζα Θεμάτων το θέμα με αριθμό 6606 και το κατέβασαν με την επιλογή «Λήψη αρχείου», το άνοιξαν με το πρόγραμμα ανάγνωσης αρχείων *choumal*, για να μπορέσουν να κρατήσουν ηλεκτρονικά σημειώσεις σε περιβάλλον Ubuntu Linux. Ακολουθώντας τις οδηγίες του Φύλλου Εργασίας τους, δημιούργησαν στην επιφάνεια εργασίας έναν φάκελο, στον οποίο έδωσαν τον τίτλο «Φύλλο Εργασίας 2Β», «Φύλλο Εργασίας 2Δ» και «Φύλλο Εργασίας 2ΣΤ» αντίστοιχα και αποθήκευσαν σε αυτόν το θέμα 6606 της Τράπεζας Θεμάτων.

Η [Ομάδα Β](#) εστίασε την προσοχή της στο «ενδιαφέρον που παρουσιάζει η αντίκρουση του λόγου του εκπαιδευτικού από τους μαθητές», κρατώντας σημειώσεις (βλ. τεκμήρια, Φύλλο Εργασίας 2Β, ομάδα 2Β). Στη συνέχεια, συνέταξε μία παράγραφο 80 περίπου λέξεων στην οποία προσδιόρισε και ανέλυσε επαρκώς τις «κατάλληλες συνθήκες» για την εξέλιξη των μαθητών σε «επικοινωνιακά εύστοχους χρήστες της γλώσσας». Δεν πρόλαβε, όμως, να σχολιάσει σε μία δεύτερη παράγραφο 60-80 περίπου λέξεων τη θέση της συντάκτριας του διασκευασμένου κειμένου ότι «για την εκδήλωση αυτής της αμφισβήτησης προϋποτίθεται η ύπαρξη ενός “συνεργατικού περιβάλλοντος” στο οποίο ο εκπαιδευτικός δεν είναι “γλωσσικός ηγεμόνας” των μαθητών, κάθε φορά που εκείνοι εκδηλώνουν μία διαφορετική άποψη για όσα συμβαίνουν στην τάξη ή έξω από αυτή». Αποθήκευσε την εργασία της και

έσυρε το αρχείο στον φάκελο που είχε δημιουργήσει στην επιφάνεια εργασίας (βλ. τεκμήρια, Φύλλο Εργασίας 2B, 2^ο Φύλλο Εργασίας Ομάδα Β).

Η Ομάδα Δ διερεύνησε τη σημασία του εκπαιδευτικού διαλόγου για τη γλωσσική καλλιέργεια των μαθητών, κρατώντας ηλεκτρονικά σημειώσεις στο διασκευασμένο κείμενο της N. Τσιτσανούδη-Μαλλίδη (βλ. τεκμήρια, Φύλλο Εργασίας 2Δ, ομάδα 2Δ). Έπειτα, συνέταξε μία παράγραφο 90 περίπου λέξεων στην οποία προσδιόρισε με πληρότητα (δεν απέφυγε μία-δύο εκφραστικές αστοχίες) τους τρόπους με τους οποίους, σύμφωνα με τη συντάκτρια, ο εκπαιδευτικός μπορεί να βελτιώσει το λεξιλόγιο των μαθητών. Τέλος, προσδιόρισε, με ικανοποιητικό τρόπο, σε μία δεύτερη παράγραφο 90 περίπου λέξεων τις «προκλήσεις» στις οποίες χρειάζεται να ανταποκριθεί ο εκπαιδευτικός, προκειμένου να επιτύχει την «εμβάθυνση του γλωσσικού μαθήματος». Η ομάδα ολοκλήρωσε έγκαιρα την εργασία της, την αποθήκευσε και έσυρε το αρχείο στον φάκελο που είχε δημιουργήσει στην επιφάνεια εργασίας (βλ. τεκμήρια, Φύλλο Εργασίας 2Δ, 2^ο Φύλλο Εργασίας Ομάδα Δ).

Η Ομάδα ΣΤ κράτησε σημειώσεις για το περιεχόμενο και τους στόχους του «επικοινωνιακού παιχνιδιού» μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητών (βλ. τεκμήρια, Φύλλο Εργασίας 2ΣΤ, ομάδα 2ΣΤ). Στη συνέχεια της ζητήθηκε να συντάξει μία παράγραφο, αναφέροντας παραδείγματα φράσεων που χρησιμοποιούν οι ίδιοι οι μαθητές και που θα μπορούσαν να αποτελέσουν την αφετηρία ενός «επικοινωνιακού παιχνιδιού». Στην απάντησή της η ομάδα δεν ανέφερε συγκεκριμένα παραδείγματα, αλλά ανέπτυξε τη σημασία του επικοινωνιακού παιχνιδιού, αναπαράγοντας τις θέσεις της συντάκτριας του κειμένου. Τέλος, κλήθηκε να γράψει την άποψή της σε μία παράγραφο 80 περίπου λέξεων για τη σχέση του περιεχομένου του «επικοινωνιακού παιχνιδιού» που προτείνει η συντάκτρια του κειμένου με το όποιο περιεχόμενο της αντίκρουσης του λόγου του εκπαιδευτικού από τους μαθητές (βλ. τεκμήρια, Φύλλο Εργασίας 2ΣΤ, 2^ο Φύλλο Εργασίας Ομάδα ΣΤ). Πρέπει να σημειωθεί ότι η ομάδα δεν επισήμανε ότι ο λόγος αντίκρουσης των μαθητών αντιμετωπίζεται μόνο σε επίπεδο

φράσεων. Η απάντησή της στο συγκεκριμένο ερώτημα ήταν ασαφής, χωρίς συνοχή. Τα ερωτήματα του συγκεκριμένου φύλλου εργασίας είναι πιο απαιτητικά σε σχέση με τα υπόλοιπα και προϋποθέτουν εμπειρίες και βιώματα που δεν είναι σίγουρο ότι όλοι οι μαθητές διαθέτουν, ώστε να είναι σε θέση να τα καταγράψουν. Πάντως, ολοκλήρωσε την εργασία της έγκαιρα, την αποθήκευσε και έσυρε το αρχείο στον φάκελο που είχε δημιουργήσει στην επιφάνεια εργασίας.

Ο ρόλος μου κατά την 1^η φάση της εφαρμογής του σεναρίου ήταν συμβουλευτικός, διευκολυντικός και προτρεπτικός, καθώς περιφερόμουν από ομάδα σε ομάδα, απαντούσα σε απορίες και ενθάρρυνα τους μαθητές, ώστε να ολοκληρωθούν οι εργασίες μέσα στα προβλεπόμενα όρια, γεγονός που δεν κατορθώθηκε μόνο από τους μαθητές μιας ομάδας που εργάστηκε με πιο αργούς ρυθμούς, αλλά εξίσου ικανοποιητικά, συγκριτικά με τα υπόλοιπους. Υπήρξαν μαθητές που δυσκολεύτηκαν να κατανοήσουν στοιχεία από το περιεχόμενο των δύο κειμένων και έτσι έδωσα τις αναγκαίες διευκρινίσεις. Μετά το πέρας της 1^{ης} φάσης συγκέντρωσα τα ηλεκτρονικά συμπληρωμένα φύλλα εργασίας των μαθητών, για να τους τα παραδώσω σε έντυπη μορφή, με τις αντίστοιχες παρατηρήσεις, στην αρχή της 2^{ης} φάσης. Καθ' όλη τη διάρκεια της 1^{ης} φάσης τα παιδιά έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον, κινητοποιήθηκαν, ώστε να ολοκληρώσουν έγκαιρα τα φύλλα εργασίας τους, συνεργάστηκαν αρμονικά, χρησιμοποίησαν αποτελεσματικά τις ΤΠΕ, ενώ κάποια από αυτά ήταν και ενθουσιώδη.

2^η φάση (1 διδακτική ώρα-Εργαστήριο Πληροφορικής)

Καθώς κατά τη 2^η φάση του σεναρίου προβλέπεται η διεξαγωγή μιας συζήτησης με τη μορφή του «ενυδρείου», επέλεξα να γίνει και η φάση αυτή στο Εργαστήριο Πληροφορικής του σχολείου, αφού υπάρχει σε αυτό πίνακας αλλά κι ένα μεγάλο παραλληλόγραμμο τραπέζι με καρέκλες γύρω από αυτό. Έτσι, οι μαθητές που κάθισαν στις καρέκλες γύρω από το τραπέζι αποτέλεσαν τον εσωτερικό κύκλο του

«ενυδρείου», ενώ ο εξωτερικός κύκλος σχηματίστηκε από τους μαθητές που κάθισαν κυκλικά πίσω από τους συμμαθητές τους, παρακολουθώντας τη συζήτησή τους.

Την Πέμπτη 11-12-2014, την 6^η ώρα του σχολικού προγράμματος, αφού οι μαθητές προσήλθαν στο Εργαστήριο Πληροφορικής, ενημερώθηκαν ότι θα οργανώσουν από κοινού μια συμμετοχική συζήτηση με θέμα τον εκπαιδευτικό διάλογο. Αφού τους εξήγησα τον τρόπο με τον οποίο θα καθίσουν, ζήτησα από τους μαθητές των ομάδων Α, Γ και Ε που εργάστηκαν με βάση το 1ο Φύλλο Εργασίας να καθίσουν στον εσωτερικό κύκλο, μοιράζοντάς τους σε έντυπη μορφή τα συμπληρωμένα φύλλα εργασίας τους με τις παρατηρήσεις μου (βλ. τεκμήρια, εικόνα c) και επισημαίνοντας, όπως ορίζει η συντάκτρια του σεναρίου, ότι κατά τη συζήτηση δεν θα διαβάζουν τις απαντήσεις τους, αλλά θα εκφράζουν τις θέσεις τους προφορικά, ανάλογα με την πορεία της συζήτησης. Οι ομάδες Β, Δ και ΣΤ που εργάστηκαν με βάση το 2ο Φύλλο Εργασίας κάθισαν στις καρέκλες του εξωτερικού κύκλου και πήραν τον ρόλο των «παρατηρητών» (βλ. [Εικόνα 2](#)). Οι μαθητές κατανόησαν ότι πρέπει να παρακολουθήσουν τη συζήτηση των συμμαθητών τους στον εσωτερικό κύκλο, καταγράφοντας σ' ένα λευκό φύλλο παρατήρησης τις απόψεις, τις αντιδράσεις, τη συμπεριφορά των συμμαθητών τους, το κλίμα στο οποίο διεξάγεται η συζήτησή τους, χωρίς να έχουν δικαίωμα παρέμβασης, ενώ παράλληλα διευκρινίστηκε ότι στη συνέχεια οι ρόλοι θα αλλάξουν και οι μαθητές του εξωτερικού κύκλου θα καθίσουν στον εσωτερικό κύκλο και θα συζητήσουν, ενώ οι συμμαθητές τους θα καθίσουν στον εξωτερικό κύκλο και θα αναλάβουν τον ρόλο των «παρατηρητών».

Εικόνα 2: Το «ενυδρείο» στο Εργαστήριο Πληροφορικής

Έπειτα, αναλαμβάνοντας τον ρόλο του συντονιστή της συζήτησης, έθεσα κατά σειρά τα ακόλουθα ερωτήματα στους μαθητές που είχαν ασχοληθεί με το 1^ο Φύλλο Εργασίας και είχαν μελετήσει το διασκευασμένο κείμενο του [Γ. Μπασλή](#), κινητοποιώντας όσο το δυνατόν περισσότερους μαθητές, ώστε να συμμετέχουν στη συζήτηση: *Ποια είναι η στάση σας απέναντι σε παραδοσιακές και μη μορφές οργάνωσης της τάξης και επικοινωνίας εκπαιδευτικού-μαθητών; Πώς αυτή η στάση διαμορφώθηκε από την εμπειρία σας; Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της παραδοσιακής επικοινωνίας στην τάξη; Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της εναλλακτικής επικοινωνίας στην τάξη; Ποια είναι η βασική προϋπόθεση του συνεργατικού διαλόγου;*

Οι μαθητές (δύο από τους τέσσερις κάθε ομάδα) εξέφρασαν την προτίμησή τους για τις εναλλακτικές μορφές οργάνωσης της τάξης και μίλησαν για τα πλεονεκτήματά τους, τονίζοντας τη σημασία της συνεργασίας και της ομαδικότητας (αναφέρθηκαν και σε προσωπικές τους εμπειρίες που τις χαρακτήρισαν πολύ θετικές). Τόνισαν ότι όλοι οι μαθητές ωφελούνται από αυτή τη διαδικασία (άλλοι ωφελούνται μαθησιακά και άλλοι κοινωνικά), καθώς όλοι έχουν κάτι να συνεισφέρουν στο πλαίσιο της ομάδας. Ως μοναδικό μειονέκτημα ανέφεραν ότι ο

ομαδοκεντρικός τρόπος διδασκαλίας δεν συνδέεται με τον τρόπο εξέτασής τους στο Λύκειο, που απαιτεί από τον κάθε μαθητή να απαντά μόνος του σε συγκεκριμένες ερωτήσεις ή ασκήσεις. Από την άλλη πλευρά, βασικό πλεονέκτημα της παραδοσιακής διδασκαλίας αναφέρθηκε ότι είναι η καλύτερη κατανόηση κάποιων δύσκολων σημείων της διδακτέας ύλης, ενώ σημαντικό της μειονέκτημα θεωρούν τη μειωμένη κινητοποίηση του ενδιαφέροντός τους. Τέλος, ουσιώδης προϋπόθεση του συνεργατικού διαλόγου υποστήριξαν ότι είναι ο σεβασμός της άποψης και της προσωπικότητας των συνομηθών.

Στη συνέχεια, ζήτησα από τους μαθητές να αλλάξουν ρόλους. Έτσι, οι ομάδες Β, Δ και ΣΤ (που είχαν μελετήσει το διασκευασμένο κείμενο της [Ν. Τσιτσανούδη-Μαλλίδη](#)) κάθισαν στον εσωτερικό κύκλο του «ενυδρείου» και πήραν σε έντυπη μορφή τα συμπληρωμένα φύλλα εργασίας τους με τις παρατηρήσεις μου, ενώ οι ομάδες Α, Γ και Ε στον εξωτερικό κύκλο ανέλαβαν τον ρόλο των παρατηρητών. Η συζήτηση αυτή τη φορά επικεντρώθηκε στον ρόλο του «επικοινωνιακού παιχνιδιού» και στη σημασία του για τη γλωσσική καλλιέργεια των μαθητών. Τα παιδιά (δύο από τα τέσσερα κάθε ομάδας) εκφράστηκαν υπέρ του «επικοινωνιακού παιχνιδιού» και γενικά υπέρ της εναλλακτικής μορφής επικοινωνίας στην τάξη, τόνισαν όμως ότι αυτό δεν θα μπορούσε να εφαρμοστεί στα μαθήματα των θετικών επιστημών ή στο μάθημα της ιστορίας, όπου η άγνωστη νέα γνώση θεωρούν ότι είναι καλύτερο να παρουσιάζεται μέσω της παραδοσιακής-τυπικής διδασκαλίας. Αντίθετα, υποστήριξαν ότι ο εκπαιδευτικός διάλογος και το «επικοινωνιακό παιχνίδι» προσφέρεται περισσότερο για τη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος. Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα «επικοινωνιακού παιχνιδιού» ανέφεραν την αμφισβήτηση του λόγου του εκπαιδευτικού από τους μαθητές, που μπορεί να βελτιώσει το λεξιλόγιό τους και να τους βοηθήσει να γίνουν εύστοχοι χρήστες της γλώσσας.

3^η φάση (1 διδακτική ώρα-Εργαστήριο Πληροφορικής)

Την Πέμπτη 11-12-2014, την 7^η διδακτική ώρα του σχολικού προγράμματος, οι δύο

κύκλοι του «ενυδρείου» ενώθηκαν σε έναν και οι μαθητές παρουσίασαν τις παρατηρήσεις-επισημάνσεις τους από τις δύο συζητήσεις που προηγήθηκαν, με σκοπό να προσδιορίσουν τις προϋποθέσεις του γόνιμου διαλόγου. Ακολουθώντας επαγωγική πορεία, όπως ορίζει η συντάκτρια του σεναρίου, ζήτησα από τους μαθητές να παρουσιάσουν τις επισημάνσεις τους από τη συζήτηση που προηγήθηκε κατά την προηγούμενη φάση, χαρακτηρίζοντας το κλίμα του διαλόγου των συμμαθητών τους. Πρώτοι μίλησαν οι παρατηρητές από τις ομάδες Β, Δ και ΣΤ που διέκριναν ότι υπήρχε σεβασμός μεταξύ των ομιλητών (των ομάδων Α, Γ και Ε), ελευθερία έκφρασης των απόψεών τους, έλλειψη αυθεντίας, ψυχική ηρεμία, καλό κλίμα και πνεύμα ομαδικότητας, που οδήγησε τη συζήτησή τους στη συναγωγή ασφαλών συμπερασμάτων. Στη συνέχεια, πήραν τον λόγο οι παρατηρητές από τις ομάδες Α, Γ και Ε που έκαναν τις ίδιες περίπου επισημάνσεις για τους ομιλητές των ομάδων Β, Δ και ΣΤ, προσθέτοντας μόνο ότι οι συμμαθητές τους εξέφρασαν πιο πολύ ατομικές απόψεις και δεν τους διέκρινε πνεύμα ομαδικότητας, καθώς θέλησαν να προβληθούν οι ίδιοι ως άτομα και όχι η ομάδα τους. Στο σημείο αυτό κάποιιοι από τους ομιλητές των ομάδων Β, Δ και ΣΤ διαφώνησαν και το θέμα έκλεισε με μια συμβιβαστική δική μου παρέμβαση που ήταν επαινετική και για τις δύο συζητήσεις που προηγήθηκαν.

Τέλος, η συζήτηση γενικεύτηκε, σε επίπεδο ολομέλειας, στις προϋποθέσεις του γόνιμου διαλόγου και στη σημασία του για το άτομο και το κοινωνικό σύνολο. Οι περισσότεροι μαθητές μίλησαν, εκφράζοντας στην ουσία όσα είχαν βιώσει και παρατηρήσει οι ίδιοι κατά την προηγούμενη φάση, ενώ κατέγραφα τις απόψεις τους στον πίνακα υπό μορφή σχεδιαγράμματος. Κλείνοντας, τους ζήτησα να γράψουν ένα άρθρο για τη σημασία και τις προϋποθέσεις του εποικοδομητικού διαλόγου (βλ. τεκμήρια, εικόνες α, β).

Οι μαθητές συμμετείχαν ενεργά σε μεγάλο ποσοστό και κατά τη δεύτερη και κατά την τρίτη φάση του σεναρίου, κινητοποιήθηκαν πλήρως, δείχνοντας μεγάλο ενδιαφέρον, η επίδοσή τους ήταν καλύτερη συγκριτικά με άλλες φορές που κλήθηκαν να παραγάγουν λόγο είτε γραπτά είτε προφορικά, εκφράστηκαν μεστά, συζήτησαν

ώριμα, διεξάγοντας έναν πραγματικά γόνιμο διάλογο. Είναι ενδεικτικό ότι φεύγοντας, μου είπαν ότι θα ήθελαν σε κάθε μάθημα να πηγαίνουμε στο εργαστήριο πληροφορικής.

Το σενάριο που εφάρμοσα είναι άψογα οργανωμένο, οι οδηγίες του είναι σαφείς και ξεκάθαρες, ενσωματώνει τις ΤΠΕ κατά την πρώτη φάση του (ψηφιακός γραμματισμός), ενώ καλλιεργεί τη διαμαθητική αλληλεπίδραση (κοινωνικός γραμματισμός) για την παραγωγή αρχικά γραπτού λόγου (γλωσσικός-κλασικός γραμματισμός) και στη συνέχεια προφορικού λόγου στο πλαίσιο μιας ανοιχτής συζήτησης με ομιλητές και παρατηρητές (προφορικός-γλωσσικός γραμματισμός) αλλά και σε επίπεδο ολομέλειας με τη διατύπωση συμπερασμάτων (κριτικός γραμματισμός).

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Α

Αποστολή: Αποστολή σας είναι, αφού μελετήσετε το κείμενο και κρατήσετε σημειώσεις ηλεκτρονικά, να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν. Τις απαντήσεις αυτές θα αξιοποιήσετε σε ανοιχτή συζήτηση που θα πραγματοποιηθεί στην επόμενη φάση.

Υλικό: Κείμενο από την «Τράπεζα Θεμάτων» για τις εξετάσεις στη Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Λυκείου (2014-2015) με τίτλο «[Ο διάλογος και οι ομαδικές δραστηριότητες στην τάξη]».

Τρόπος εργασίας: Να ορίσετε ρόλους για καθένα από τα τέσσερα μέλη της ομάδας ανάλογα με τις ανάγκες της εργασίας.

Χρόνος εργασίας: η διάρκεια του διδακτικού δίωρου.

ΕΡΓΑΣΙΑ ΟΜΑΔΑΣ Α

Ονοματεπώνυμο μαθητών:

.....
.....

1. Ακολουθήστε τον θερμό [υπερδεσμό](#) και αναζητήστε το θέμα με αριθμό 5538.

2. Αφού δημιουργήσετε έναν φάκελο στην επιφάνεια εργασίας, στον οποίο θα δώσετε τον τίτλο «Φύλλο Εργασίας 1Α», να αποθηκεύσετε σε αυτόν το θέμα μέσω της επιλογής «Λήψη Αρχείου».
3. Ανοίξτε το αρχείο αυτό με ένα πρόγραμμα ανάγνωσης αρχείων *.pdf.
4. Αφού μελετήσετε ολόκληρο το κείμενο, να κρατήσετε σημειώσεις με τη βοήθεια των εργαλείων που προσφέρει το πρόγραμμα, α) εστιάζοντας στη θέση του συντάκτη του για την τυπική διαδικασία επικοινωνίας εκπαιδευτικού – μαθητή στην εκπαιδευτική καθημερινότητα και β) εστιάζοντας στον εναλλακτικό τρόπο επικοινωνίας στην τάξη που προτείνει ο συντάκτης του.
5. Να συντάξετε στη συνέχεια μία παράγραφο 60-80 λέξεων, στην οποία να προσδιορίσετε βάσει της εμπειρίας σας τον τύπο της τυπικής διαδικασίας επικοινωνίας, καθώς και τα μειονεκτήματά της.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Να αναπτύξετε στη συνέχεια σε μία παράγραφο 60-80 λέξεων, τη θέση του συντάκτη για τον εναλλακτικό τύπο επικοινωνίας στην τάξη.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Κριτήρια αξιολόγησης θα είναι η πληρότητα και η σαφήνεια ως προς την καταγραφή και τεκμηρίωση της θέσης σας.

Μην παραλείπετε να αποθηκεύετε σε τακτά διαστήματα τη δουλειά σας. Αφού την ολοκληρώσετε και κάνετε την τελική αποθήκευση, να σύρετε στον φάκελο που έχετε δημιουργήσει το συμπληρωμένο φύλλο εργασίας.

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Γ

Αποστολή: Αποστολή σας είναι, αφού μελετήσετε το κείμενο και κρατήσετε σημειώσεις ηλεκτρονικά, να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν. Τις απαντήσεις αυτές θα αξιοποιήσετε σε ανοιχτή συζήτηση που θα πραγματοποιηθεί στην επόμενη φάση.

Υλικό: Κείμενο από την «Τράπεζα Θεμάτων» για τις εξετάσεις στη Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Λυκείου (2014-2015) με τίτλο «[Ο διάλογος και οι ομαδικές δραστηριότητες στην τάξη]».

Τρόπος εργασίας: Να ορίσετε ρόλους για καθένα από τα τέσσερα μέλη της ομάδας ανάλογα με τις ανάγκες της εργασίας.

Χρόνος εργασίας: η διάρκεια του διδακτικού δίωρου.

ΕΡΓΑΣΙΑ ΟΜΑΔΑΣ Γ

Όνοματεπώνυμο μαθητών:

.....
.....

1. Ακολουθήστε τον θερμό [υπερδεσμό](#) και αναζητήστε το θέμα με αριθμό 5538.
2. Αφού δημιουργήσετε έναν φάκελο στην επιφάνεια εργασίας, στον οποίο θα δώσετε τον τίτλο «Φύλλο Εργασίας 1Γ», να αποθηκεύσετε σε αυτόν το θέμα μέσω της επιλογής «Λήψη Αρχείου».
3. Ανοίξτε το αρχείο αυτό με ένα πρόγραμμα ανάγνωσης αρχείων *.pdf.
4. Αφού μελετήσετε ολόκληρο το κείμενο, να κρατήσετε σημειώσεις με τη βοήθεια των εργαλείων που προσφέρει το πρόγραμμα, εστιάζοντας α) στη θέση του συντάκτη του για τον ομαδοσυνεργατικό τρόπο εργασίας στην τάξη και β) στη σημασία των ομαδικών δραστηριοτήτων στην τάξη.
5. Να συντάξετε στη συνέχεια μία παράγραφο 60-80 λέξεων, στην οποία να τεκμηριώσετε τη σημασία των ομαδικών δραστηριοτήτων στην καλλιέργεια κουλτούρας συνεργασίας ως κοινωνικής δεξιότητας.

.....
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Ποια αποτελεί, κατά τον συντάκτη βασική προϋπόθεση του συνεργατικού διαλόγου; Να την αναπτύξετε σε μία παράγραφο 60-80 λέξεων.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Κριτήρια αξιολόγησης θα είναι η πληρότητα και η σαφήνεια ως προς την καταγραφή και τεκμηρίωση της θέσης σας.

Μην παραλείπετε να αποθηκεύετε σε τακτά διαστήματα τη δουλειά σας. Αφού την ολοκληρώσετε και κάνετε την τελική αποθήκευση, να σύρετε στον φάκελο που έχετε δημιουργήσει το συμπληρωμένο φύλλο εργασίας.

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Ε

Αποστολή: Αποστολή σας είναι, αφού μελετήσετε το κείμενο και κρατήσετε σημειώσεις ηλεκτρονικά, να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν. Τις απαντήσεις αυτές θα αξιοποιήσετε σε ανοιχτή συζήτηση που θα πραγματοποιηθεί στην επόμενη φάση.

Υλικό: Κείμενο από την «Τράπεζα Θεμάτων» για τις εξετάσεις στη Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Λυκείου (2014-2015) με τίτλο «[Ο διάλογος και οι ομαδικές δραστηριότητες στην τάξη]».

Τρόπος εργασίας: Να ορίσετε ρόλους για καθένα από τα τέσσερα μέλη της ομάδας ανάλογα με τις ανάγκες της εργασίας.

Χρόνος εργασίας: η διάρκεια του διδακτικού δώρου.

ΕΡΓΑΣΙΑ ΟΜΑΔΑΣ Ε

Ονοματεπώνυμο μαθητών:

.....
.....

1. Ακολουθήστε τον θερμό [υπερδεσμό](#) και αναζητήστε το θέμα με αριθμό 5538.

2. Αφού δημιουργήσετε έναν φάκελο στην επιφάνεια εργασίας, στον οποίο θα δώσετε τον τίτλο «Φύλλο Εργασίας 1Ε», να αποθηκεύσετε σε αυτόν το θέμα μέσω της επιλογής «Λήψη Αρχείου».
3. Ανοίξτε το αρχείο αυτό με ένα πρόγραμμα ανάγνωσης αρχείων *.pdf.
4. Αφού μελετήσετε ολόκληρο το κείμενο, να κρατήσετε σημειώσεις με τη βοήθεια των εργαλείων που προσφέρει το πρόγραμμα, εστιάζοντας α) στη θέση του συντάκτη του για τον τυπικό τρόπο επικοινωνίας στην τάξη και β) στα πλεονεκτήματα των ομαδικών δραστηριοτήτων στην τάξη.
5. Υπάρχουν, κατά τη γνώμη σας, πλεονεκτήματα στον τυπικό τρόπο επικοινωνίας; Να αναφερθείτε σε αυτά σε μία παράγραφο 60-80 λέξεων.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Ποια μειονεκτήματα θα μπορούσε να αναγνωρίσει κανείς στον ομαδικό τρόπο εργασίας στην τάξη; Να αναφερθείτε σε αυτά σε μία παράγραφο 60-80 λέξεων.

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....

Κριτήρια αξιολόγησης θα είναι η πληρότητα και η σαφήνεια ως προς την καταγραφή και τεκμηρίωση της θέσης σας.

Μην παραλείπετε να αποθηκεύετε σε τακτά διαστήματα τη δουλειά σας. Αφού την ολοκληρώσετε και κάνετε την τελική αποθήκευση, να σύρετε στον φάκελο που έχετε δημιουργήσει το συμπληρωμένο φύλλο εργασίας.

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Β

Αποστολή: Αποστολή σας είναι, αφού μελετήσετε το κείμενο και κρατήσετε σημειώσεις ηλεκτρονικά, να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν. Τις απαντήσεις αυτές θα αξιοποιήσετε σε ανοιχτή συζήτηση που θα πραγματοποιηθεί στην επόμενη φάση.

Υλικό: Κείμενο από την «Τράπεζα Θεμάτων» για τις εξετάσεις στη Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Λυκείου (2014-2015) με τίτλο «Μετασχηματίζοντας δημιουργικά την αμφισβήτηση...».

Τρόπος εργασίας: Να ορίσετε ρόλους για καθένα από τα τέσσερα μέλη της ομάδας ανάλογα με τις ανάγκες της εργασίας.

Χρόνος εργασίας: η διάρκεια του διδακτικού δίωρου.

ΕΡΓΑΣΙΑ ΟΜΑΔΑΣ Β

Όνοματεπώνυμο μαθητών:

.....
.....

1. Ακολουθήστε τον θερμό [υπερδεσμό](#) και αναζητήστε το θέμα με αριθμό 6606.
2. Αφού δημιουργήσετε έναν φάκελο στην επιφάνεια εργασίας, στον οποίο θα δώσετε τον τίτλο «Φύλλο Εργασίας 2B», να αποθηκεύσετε σε αυτόν το θέμα μέσω της επιλογής «Λήψη Αρχείου».
3. Ανοίξτε το αρχείο αυτό με ένα πρόγραμμα ανάγνωσης αρχείων *.pdf.
4. Αφού μελετήσετε ολόκληρο το κείμενο, να κρατήσετε σημειώσεις με τη βοήθεια των εργαλείων που προσφέρει το πρόγραμμα, εστιάζοντας στο «ενδιαφέρον που παρουσιάζει η αντίκρουση του λόγου του εκπαιδευτικού από τους μαθητές».
5. Να συντάξετε στη συνέχεια μία παράγραφο 60-80 λέξεων, στην οποία να προσδιορίσετε και αναλύσετε τις «κατάλληλες συνθήκες» για την εξέλιξη των μαθητών σε «επικοινωνιακά εύστοχους χρήστες της γλώσσας».

.....
.....
.....
.....

.....

.....

.....

.....

6. «Για την εκδήλωση αυτή της αμφισβήτησης προϋποτίθεται η ύπαρξη ενός “συνεργατικού περιβάλλοντος” στο οποίο ο εκπαιδευτικός δεν είναι “γλωσσικός ηγεμόνας” των μαθητών, κάθε φορά που εκείνοι εκδηλώνουν μία διαφορετική άποψη για όσα συμβαίνουν στην τάξη ή έξω από αυτή». Να σχολιάσετε την παραπάνω θέση σε μία παράγραφο 60-80 λέξεων.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Κριτήρια αξιολόγησης θα είναι η πληρότητα και η σαφήνεια ως προς την καταγραφή και τεκμηρίωση της θέσης σας.

Μην παραλείπετε να αποθηκεύετε σε τακτά διαστήματα τη δουλειά σας. Αφού την ολοκληρώσετε και κάνετε την τελική αποθήκευση, να σύρετε στον φάκελο που έχετε δημιουργήσει το συμπληρωμένο φύλλο εργασίας.

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Δ

Αποστολή: Αποστολή σας είναι, αφού μελετήσετε το κείμενο και κρατήσετε σημειώσεις ηλεκτρονικά, να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν. Τις απαντήσεις αυτές θα αξιοποιήσετε σε ανοιχτή συζήτηση που θα πραγματοποιηθεί στην επόμενη φάση.

Υλικό: Κείμενο από την «Τράπεζα Θεμάτων» για τις εξετάσεις στη Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Λυκείου (2014-2015) με τίτλο «Μετασχηματίζοντας δημιουργικά την αμφισβήτηση...»

Τρόπος εργασίας: Να ορίσετε ρόλους για καθένα από τα τέσσερα μέλη της ομάδας ανάλογα με τις ανάγκες της εργασίας.

Χρόνος εργασίας: η διάρκεια του διδακτικού δώρου.

ΕΡΓΑΣΙΑ ΟΜΑΔΑΣ Δ

Ονοματεπώνυμο μαθητών:

.....
.....

1. Ακολουθήστε τον θερμό [υπερδεσμό](#) και αναζητήστε το θέμα με αριθμό 6606.

2. Αφού δημιουργήσετε έναν φάκελο στην επιφάνεια εργασίας, στον οποίο θα δώσετε τον τίτλο «Φύλλο Εργασίας 2Δ», να αποθηκεύσετε σε αυτόν το θέμα μέσω της επιλογής «Λήψη Αρχείου».
3. Ανοίξτε το αρχείο αυτό με ένα πρόγραμμα ανάγνωσης αρχείων *.pdf.
4. Αφού μελετήσετε ολόκληρο το κείμενο, να κρατήσετε σημειώσεις με τη βοήθεια των εργαλείων που προσφέρει το πρόγραμμα, εστιάζοντας στη σημασία του εκπαιδευτικού διαλόγου για τη γλωσσική καλλιέργεια των μαθητών.
5. Να συντάξετε στη συνέχεια μία παράγραφο 60-80 λέξεων, στην οποία να προσδιορίζετε τους τρόπους με τους οποίους, σύμφωνα με τη συντάκτρια, ο εκπαιδευτικός μπορεί να βελτιώσει το λεξιλόγιο των μαθητών.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Να προσδιορίσετε στη συνέχεια σε μία παράγραφο 60-80 λέξεων τις «προκλήσεις» στις οποίες χρειάζεται να ανταποκριθεί ο εκπαιδευτικός, προκειμένου να επιτύχει «εμβάθυνση του γλωσσικού μαθήματος».

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Κριτήρια αξιολόγησης θα είναι η πληρότητα και η σαφήνεια ως προς την καταγραφή και τεκμηρίωση της θέσης σας.

Μην παραλείπετε να αποθηκεύετε σε τακτά διαστήματα τη δουλειά σας. Αφού την ολοκληρώσετε και κάνετε την τελική αποθήκευση, να σύρετε στον φάκελο που έχετε δημιουργήσει το συμπληρωμένο φύλλο εργασίας.

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ ΣΤ

Αποστολή: Αποστολή σας είναι, αφού μελετήσετε το κείμενο και κρατήσετε σημειώσεις ηλεκτρονικά, να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν. Τις απαντήσεις αυτές θα αξιοποιήσετε σε ανοιχτή συζήτηση που θα πραγματοποιηθεί στην επόμενη φάση.

Υλικό: Κείμενο από την «Τράπεζα Θεμάτων» για τις εξετάσεις στη Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Λυκείου (2014-2015) με τίτλο «Μετασχηματίζοντας δημιουργικά την αμφισβήτηση...».

Τρόπος εργασίας: Να ορίσετε ρόλους για καθένα από τα τέσσερα μέλη της ομάδας ανάλογα με τις ανάγκες της εργασίας.

Χρόνος εργασίας: η διάρκεια του διδακτικού δίωρου.

ΕΡΓΑΣΙΑ ΟΜΑΔΑΣ ΣΤ

Ονοματεπώνυμο μαθητών:

.....
.....

1. Ακολουθήστε τον θερμό [υπερδεσμό](#) και αναζητήστε το θέμα με αριθμό 6606.
2. Αφού δημιουργήσετε έναν φάκελο στην επιφάνεια εργασίας, στον οποίο θα δώσετε τον τίτλο «Φύλλο Εργασίας 2Στ», να αποθηκεύσετε σε αυτόν το θέμα μέσω της επιλογής «Λήψη Αρχείου».
3. Ανοίξτε το αρχείο αυτό με ένα πρόγραμμα ανάγνωσης αρχείων *.pdf.
4. Αφού μελετήσετε ολόκληρο το κείμενο, να κρατήσετε σημειώσεις με τη βοήθεια των εργαλείων που προσφέρει το πρόγραμμα, εστιάζοντας στο περιεχόμενο και τους στόχους του «επικοινωνιακού παιχνιδιού» μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητών.
5. Αναφερθείτε σε παραδείγματα φράσεων που εσείς χρησιμοποιείτε και που θα μπορούσαν να αποτελέσουν την αφετηρία ενός «επικοινωνιακού παιχνιδιού», όπως το προσδιορίζει η συντάκτρια του κειμένου (60-80 λέξεις).

.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....

6. Πώς σχετίζεται το περιεχόμενο του «επικοινωνιακού παιχνιδιού» που προτείνει η συντάκτρια του κειμένου με το όποιο περιεχόμενο της αντίκρουσης του λόγου του εκπαιδευτικού από τους μαθητές; Γράψτε την άποψή σας σε μία παράγραφο 60-80 λέξεων.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Κριτήρια αξιολόγησης θα είναι η συνάφεια των παραδειγμάτων ως προς το ζητούμενο και η εκφραστική σαφήνεια.

Μην παραλείπετε να αποθηκεύετε σε τακτά διαστήματα τη δουλειά σας. Αφού την ολοκληρώσετε και κάνετε την τελική αποθήκευση, να σύρετε στον φάκελο που έχετε δημιουργήσει το συμπληρωμένο φύλλο εργασίας.

Z. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Θέμα του συγκεκριμένου σεναρίου είναι ο εκπαιδευτικός διάλογος, ενταγμένος στο πλαίσιο του εναλλακτικού, ομαδοκεντρικού τρόπου διδασκαλίας, που διαφοροποιείται από τον τυπικό-παραδοσιακό τρόπο. Θα μπορούσε, ωστόσο, να μελετηθεί και να συζητηθεί με τη μορφή του «ενυδρείου» οποιοδήποτε θέμα αφορά τους μαθητές και τη σχολική ζωή (σχολικοί περίπατοι, καταλήψεις, μαθήματα επιλογής, ο θεσμός των μαθητικών κοινοτήτων, σχολικός εκφοβισμός).

H. ΚΡΙΤΙΚΗ

Με το συγκεκριμένο σενάριο δόθηκε η ευκαιρία στους μαθητές να προσεγγίσουν με τρόπο άμεσο και βιωματικό το θέμα του εκπαιδευτικού διαλόγου, ένα ζήτημα που γίνεται αντικείμενο κυρίως θεωρητικής μελέτης στο Λύκειο. Έτσι, το γλωσσικό μάθημα και η παραγωγή προφορικού λόγου συνδέθηκε με πραγματικές περιστάσεις επικοινωνίας, ενώ ο γραπτός και προφορικός λόγος των μαθητών εμπλουτίστηκε από τα ίδια τα βιώματά τους.

Οι ΤΠΕ εντάχθηκαν με λειτουργικό τρόπο στη διδασκαλία και στήριξαν τις δραστηριότητες των μαθητών κατά την πρώτη φάση της εφαρμογής, οπότε και αναζήτησαν τα κείμενα, τα μελέτησαν με δημιουργικό τρόπο και συνέθεσαν το δικό τους λόγο. Κατά την εφαρμογή του σεναρίου προέκυψε ένα πρόβλημα τεχνικής φύσης. Όπως προαναφέρθηκε κατά τη λεπτομερή παρουσίαση, το αρχείο με το φύλλο εργασίας της ομάδας Α δεν μπορούσε να αποθηκευτεί, ήταν μπλοκαρισμένο και εμπόδιζε οποιαδήποτε εντολή, δηλαδή ο υπολογιστής δεν ανταποκρινόταν. Στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν μπορούσα να λειτουργήσω αυτοδύναμα, γιατί το πρόβλημα δεν αφορούσε ένα αρχείο, αλλά τον ίδιο τον υπολογιστή. Για τον λόγο αυτό κάλεσα την καθηγήτρια της πληροφορικής, η οποία και έλυσε το πρόβλημα, χωρίς να προκληθεί χρονοτριβή και έτσι η ομάδα ολοκλήρωσε έγκαιρα το φύλλο

εργασίας της. Σε διαφορετική περίπτωση, η ομάδα θα συμπλήρωνε την έντυπη μορφή του φύλλου εργασίας.

Ως προς τα παραγόμενα γραπτά κείμενα, ο βαθμός ανταπόκρισης των ομάδων δεν ήταν ο ίδιος, άλλες ομάδες ανταποκρίθηκαν περισσότερο και άλλες λιγότερο ικανοποιητικά. Η παραγωγή γραπτού λόγου με την αξιοποίηση ψηφιακών πηγών είναι μια απαιτητική διαδικασία, καθώς δεν αρκεί μόνο ο εντοπισμός της πληροφορίας αλλά και η βαθύτερη κατανόηση του κειμένου και η σύνθεση των επιμέρους ιδεών. Αντίθετα, ο προφορικός λόγος των μαθητών ήταν πολύ ικανοποιητικός, όπως και ο βαθμός συμμετοχής τους στην ανοιχτή συζήτηση του «ενυδρείου» (όπου έγιναν διαδοχικά ομιλητές και ακροατές) καθώς και στη διατύπωση συμπερασμάτων στην ολομέλεια, ενδεχομένως γιατί στη φάση αυτή υπεισέρχεται η εμπειρία και το βίωμα, η βιωματική εμπλοκή.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Κουτσογιάννης, Δ. 2014. Κινήματα προοδευτικής γλωσσοδιδασκτικής: Whole language. Στο *Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών για την Αξιοποίηση και Εφαρμογή των ΤΠΕ στη Διδακτική Πράξη, Επιμορφωτικό Υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης, Τεύχος 3: Κλάδος ΠΕ02, γ' έκδοση, αναθεωρημένη*, Πάτρα: ΙΤΥΕ, σσ. 89-90. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.joomag.com/magazine/epsiloniotadeltaiotakappa%CF%8C-mu%CE%ADrhoomicronsigma/0671713001402948715?page=89> [22.01.2015]
- Π. Σ. 2011. «Πρόγραμμα Σπουδών Νέας Ελληνικής Γλώσσας Α' Λυκείου», *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*, τεύχος δεύτερο, αρ. 1562, σσ. 21052-21068.
- Παυλίδου, Μ. 2013. *Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία: μια προσέγγιση με άξονα τον γραμματισμό και τον σχολικό λόγο*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://dialogos.greek-language.gr/mod/folder/view.php?id=15> [19.01.2015]